

Izstāde "Apsūdzība: Ārlietu dienesta darbinieks. 1941.gada 14.jūnijs"

Publicēts: 06.07.2021.

Izstāde Ārlietu ministrijas vestibulā, pieminot 1941. gada 14. jūnija deportācijas 75. gadadienu.

Deportācijām Latvijas vēsturē ir īpaša vieta. Tās ietekmējušas nacionālo kolektīvo atmiņu, sabiedrības vērtību sistēmu, nacionālo identitāti. Tās ir daļa no PSRS okupācijas laika politiskajām represijām, tomēr cilvēku apziņā saglabājušās īpaši spilgti, jo skārušas plašu sabiedrību.

Apsūdzība: Ārlietu dienesta darbinieks. 1941.gada 14.jūnijs

2001. gadā, pieminot 1941. gada 14. jūnija deportācijas 60. gadadienu, Ārlietu ministrijā tika apzināts 51 Latvijas Ārlietu dienesta represētais darbinieks – 26 no tiem arestēti 1941. gada 14. jūnija deportācijas akcijā. Šobrīd, pieminot 75. gadadienu, represēto saraksts papildināts ar 19 ārlietu dienesta darbinieku vārdiem. Gan Ārlietu ministrijā strādājošiem, gan citiem interesentiem ir pieejami zinātniskie pētījumi par represijām, ir pieejamas deportēto atmiņas, bet šī izstāde ļauj skatīt ikdienā nepieejamus oriģinālos dokumentus – Latvijas Ārlietu dienesta darbinieku aresta lietas.

Aresta iemesls visbiežāk bija politiska vai administratīva darbība, kas bija notikusi pirms okupācijas, un 14. jūnija arestos viņu apzīmējums bija „sociāli bīstami elementi”.

Padomju represīvās struktūras politiskās represijas sāka 1940. gadā, lai nepieļautu organizētu pretošanos un neitralizētu tos, kurus uzskatīja par PSRS okupācijas režīma pretiniekiem. Latvijas valsts amatpersonu un redzamāko politisko darbinieku, arī diplomātu aresti aizsākās jau 1940. gada jūlijā, pastiprinājās sākot ar oktobri, bet vairākums Ārlietu dienesta darbinieku ar ģimenēm bija to 15443 Latvijas iedzīvotāju vidū, kas kļuva par 1941. gada 14. jūnija deportācijas upuriem.

Visi apsūdzēti un saukti pie kriminālatbildības pēc Krievijas PFSR Kriminālkodeksa, to attiecinot uz darbību pirms okupācijas, apsūdzēti par to, ka godprātīgi, pašizliedzīgi un gudri strādāja savas valsts labā. Apsūdzības formulējumi – “slēdzis starptautiskus līgumus”, “piedalījies starptautiskās konferencēs”, “bijis Administratīvā departamenta direktors”, “Līgumu departamenta direktors”, “bijis diplomāts”, “ieņēmis atbildīgu amatu Latvijas Ārlietu ministrijā”, “saņēmis ārvalstu apbalvojumus”, “bijis Zemnieku Savienības biedrs”, “bijis Saeimas deputāts”, “bijis aizsargs”, “apbalvots ar Atzinības krustu, Trīszaigžņu ordeni”. Turklāt represijas skāra ne tikai pašu personu, bet arī ģimenes locekļus. Tika mērķtiecīgi iznīcināta Latvijas intelektuālā elite, kas bija izveidojusies nedaudz vairāk nekā divdesmit valsts neatkarības gados.

Vitrinās izvietoti septiņu Latvijas ārlietu dienesta darbinieku aresta lietas (oriģināli), kas glabājas Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts arhīvā:

[Hermanis Albats](#), ministrijas pārvaldnieks, ģenerālsekretārs, miris Vjatkas nometnē 1942. gadā;

[Teodors Anševics](#), Administratīvā departamenta direktors, miris Suzdaļas cietumā 1942. gadā;

[Pauls Gailītis](#), departamenta direktors, miris Vjatkas nometnē 1943. gadā; izsūtīti arī sieva un dēls;

[Ernests Girģensons](#), padomnieks, I šķ.sekretārs, pēc soda izciešanas atgriezies Latvijā, izsūtīta arī sieva;

[Andrejs Kampe](#), departamenta direktors, piespriests nāves sods nošaujot, kas izpildīts 16.03.1942.;

[Mārtiņš Nukša](#), sūtnis ģenerālsekretārs, piespriests nāves sods nošaujot, kas izpildīts 17.05.1942., izsūtīti arī sieva un dēls.

[Arturs Stegmanis](#), departamenta direktors, pēc soda izciešanas 1965. gadā atgriezies Latvijā, izsūtītas arī sieva un meita.

<https://www.mfa.gov.lv/lv/izstade-apsudziba-arlietu-dienesta-darbinieks-1941gada-14junijs>